ფასი 50 კაპ.

საქართველოს რესპუბლიკა

წელიწადი პირველი

მთავრობის მოამბე

ყოველდღიური გაზეთი

№ 123 სამშაბათი, 24 დეკემბერი, 1918 წ. № 123

საქართველოს ეროვნული ბიბლიოთეკა

მთავრობის მოამბე, ყოველ დღიური გაზეთი
(ოფიციალური და არა ოფიციალური განყოფილებით)

„საქართველოს რესპუბლიკა“

ღირს ერთი თვით **10** მ., ცალკე ნომერი ყველგან **50** კაპ. სავალდებულო განცხადებანი დადგენილი ნიხრით, კერძო განცხადებანი შეთანხმებით. გაზეთზე ხელის მოწერა მიიღება დილის **10—3** საათამდე. ბარონის ქ. № 6, ტელეფონი 1—82

უფროდ დაწყურებული და გაუბედურებული მეფეღლე ქალნა აუწყებს ნათესავთ, ნაცნობთ და ამხანაგებს ძვირფას მეფეღლის

ალექსანდრე (სანდრო) მაისურაძის

უფროდ გარდაცვლებას, რომელიც მოხდა 19 დეკემბერს სომხის მოღალატე ჯართან შეტაკების დროს. გამოსვენება 24 დეკ. (საკ. სახ. ნიკოლოზის ქ., № 85). დაკრძალვა ნამალადევში. 1217 2—2

სახალხო გვარდიის მთავარი შტაბი მწუხარებით აუწყებს სახალხო გვარდიის მთავარი შტაბის თავჯდომარის ამხანაგის

სანდრო მაისურაძის

ტრაგიკულად გარდაცვლებას, რომელიც საქართველოს დემოკრატიული რესპუბლიკის თავისუფლებისთვის ბრძოლაში გმირულად დაეცა მტრის ტყვეთა გულ-განგმირული დეკემბრის 19-ს, ბორჩალოს ფრონტზე. ცხედარის გამოსვენება 24 დეკ. (საკ. სახ. ნიკოლოზ. ქ. №85). დაკრძალვა ნამალადევში.)

ღრმად დაჩაგრულნი ნატალია მიხეილის ასული, ადამ, ივანე, იასე, ნინო და მიხეილ ანდრონიკაშვილები გულითადი აწუწუნებით ეწუხარებით აუწყებენ ნათესავთ, მეგობართა და ნაცნობთ, რომ 21 დეკემბერს უფროდ გარდაცვალა პირველის საყვარელი მეუღლე და დანაჩენთა ძვირფასი მამა

დავით ზურაბის-ძე ანდრონიკაშვილი

ქაშვეთის ეკლესიიდან გამოსვენება მოხდება 24 დეკემბერს, დილის 10 საათზე და დაკრძალვა იმავე დღეს კუკიის ზმინდა ნინოს სასაფლაოზე. 1202 1—1

სახელმწიფო თეატრი

ოპერა.

გამგე ს. ი. გვალიაშვილი. სამშაბათს, დეკემბრის 24-ს, საბანეევას, სარაჯიშვილის და ვრონსკის მონაწილეობით

მარგალიტის მარეგედნი.

დასაწყისი 7 საათზე. კასა გაღებულია დილის 10—1 საათამდე და საღამოს 5-დან სპექტაკლის ბოლამდე. ოთხშაბათს, დეკემბრის 25-ს, ალეშკინ, იასესს, ზალიპსკის, პოლიანეევის მონაწილეობით „ზაზა“. ხუთშაბათს, დეკემბრის 26-ს, საბანეევას, მოროზოვას, სარაჯიშვილის და ნიკოლსკის მონაწილეობით „ლაკმე“ და ბალეტი. შაბათს, დეკემბრის 28-ს, ბორიერი ი. ი. სამოსეულის ბენეფისი „გოფანის ზღაპრები“. მონაწილეობენ: საბანეევა ფულენი, შვაბერგი, ლორეზოვა, ზალიპსკი, ნიკოლსკი.

1224 1—1

სანერგ მეურნეობის ადრეულ ვენახზე ვილეზი მაღასაკეთებელი

ზრდილი ფოლადისა და სალეფოსლოთ შესანლილი. ზეკეთი შეიძლება ტეხნიკურ კანტორაში „ინჟინერ ვ. ლ. კინდლაკი და ამხანაგობა“. ერევნის მოედანი, პუშკინის ქუჩა, № 1 1203 5—1

ტელეფონი 5.

ტფილისის ქართველ ვაჭარ-მრეწველთა კავშირის სამეო აცხადებს, რომ დღეს, 24 დეკემბერს საღამოს 5 საათზე ტფილ. ქართ. ვაჭარ-მრეწველთა კავშირის ბინაზე (ფრეილინის ქ. № 11) დაბარებულია

კრება ტფილისის ადრეულ ვაჭარ-მრეწველთა

შესახებ საქართველო-სომხეთის ომისა. დასწრება სავალდებულოა. 1206 1—1

საკრებულოს რესპუბლიკის ქალაქია კავშირი

აწყობს მომქმედი ჯარისათვის შეშხვეთა რაზმებს, ლაზარეთებს და მასაზრდოებელ პუნქტებს და ანასათვის იწვევს სამსახურისთვის

ეჭიზეს, ფეტრეს, ნიწყლეს, ნიწყლების ლეს და ხანტარებს. ბინეხადებები მოწყვლებისაგან მიიღება ქალაქის კავშირის სანიტარო-სანიტარიო განყოფილებაში. პუშკინის ქუჩა № 3. განყოფილება ღია ყოველ დღე დილის 9 საათიდან ნაშუადღევის 3 საათამდე. 1221 1—1

ტფილისის ქალაქის თვითმმართველობა

აუწყებს ქალაქის მცხოვრებლებს, რომ უკანასკნელ მაზუთის მიღების გაუმჯობესების გამო წყალსადენის საპირობებისათვის შესაძლოთ გახდა დაეუშვება ზედეტათ იმ მანქანებისა, რომელნიც იყენენ ზინეთ გაჩერებული მაზუთის ნაკლულობის გამო. აფიტომ ოთხშაბათიდან, 23 ეროსტეკნიკისთვიდან, წყალი მიეწოდება ყველა ქალაქის უბნებში საკაცოთ და გეზეჩეკლივ. 1218 1—1

სანლის პრეზიდენტის სამმართველოსაგან

და სანლის ადგილობრივებს,

რომელნიც არ მუსულმან სანლის კომიტეტის ორგანიზაციაში, ოფიციალურად დაუყოვნებლივ მოითავეთ ბუნება სასანიტარო-საეპიდემიო ფონდის შესაკრებელად ფულის შეგროვებისა, ხუმბარა, როდესაც მთავრობამ მოიზიარა 7 ხუმბარს და ციანდა ძაბ. გასცანდეებლის ბლანკეკნის და ავრეთვე ცხრამეული და ინსტრუქციების ნიღეა ეკისლეა უბნის ადგილთან და ქ. ტფილისის სასანიტარო საეპიდემიო ფონდის შესაბამელ კომისიაში (ეროვნის ოფიციალი, ქალაქის გაგეზეთის შეფოთა.).

ტფ. ქალაქის თვითმმართველობა.

გორის მაზრაში ასარჩევია თორმეტი

ბოლშევიკებლი მოსამართლე.

ჯამაგირი თანაბარებულია. თანაბარი 1919 წ. 15 იანვარამდე მიიღება.

გორის სასაზღვრო ოლქის გამგეობა.

1191 6—1

ინსტიტუტის ბანდეტისა

დეგულება

ქალაქთა საბჭოების ხმოსანთა არჩევნებისა.

1. ქალაქის საბჭოს ხმოსნები ამოირჩევიან ორი წლის ვადით. ხმოსნთა რიცხვი ადგენილია თვითეული ქალაქისათვის განსაზღვრული ანალოგიურად დართულის ნუსხით.

2. არჩევნებში ხმოსნეობის უფლება აქვს საქართველოს რესპუბლიკის ყოველ ოქალაქეს, გასხურჩევლად სეკისა, ეროვნებისა და სარწმუნოებისა, როდესაც საარჩევნო სიაში შედგეს დაწყებიდან შესრულებია ოცი წელი, და ცხოვრობს ამ ქალაქი, ან აქეს ბინაური მოწყობილი მეურნეობა ან ამაოდ აქ სამსახურში ან და აქეს რაიმე სხვა გასხასხვეული სამუშაო.

3. რეგულიარულ ჯარში ჩარიცხულს აქეს ბინალ ადგილი საარჩევნო უფლებამ ეს ეიღებს: ბერ-ონაზონი და ის პირი, რომელიც კანონიერის წესით გიჟად ან ბუაზე შეზღილად, ან ყრუ-მუნჯად არის გამოცხადებული.

5. საარჩევნო უფლება არა აქვთ:

1) ვისაც სასამართლოს მიერ სასჯელი აქეს გადაწყვეტილი უკეთუ განაჩენი ძალაში შესული და თუ ახლიდ უფლება არ დაბრუნებია: ა) კატორღა ბისჯილს, სასჯელს ბოდის შემდეგ ათი წლის გასვლამდე. ბ) ვისაც მისჯილი აქეს გადასახლება, გამასწორებელი სატუსალო განყოფილება, გამასწორებელი სახლი, სატუსალო ან ციხე მდგომარეობის უფლების ჩაბარებამდეი ან შეზღუდვით,— სასჯელის მოხდის შემდეგ ხუთი წლის გასვლამდე.

2) დასჯილს ქურდობისათვის, გარდა იმისა, რომელიც გათვალისწინებულია 171 მუხლის 2 პუნქტით სასჯელთა წესდებისა, რომელთაც მომრიგებელი მოსამართლენი მიუსჯიან (კან. კრებ. ტ. 15 გამოც. 1914 წ.) დასჯილს დატყუებისათვის ჩაბაობული ქონების მითვისებისა ან გაფლანგვისათვის, გარდა იმ გაფლანგვისა, რომელიც გათვალისწინებულია იმავე წესდების 177 მუხ. მეორე ნაწილით და სასჯლის სამართლის და გაძარცვრობელ სასჯელთა დებულების მე-1681 მუხ. მეორე ნაწ. (1912 წ. გაგრძ. კანონ. კრებ. ტ. 15), მოპარულის დამალვისათვის, განზრახ მოპარულის ყიდვისა ან გირაოდ მიღებისათვის, ვისაც ეს ხელობად აქვს გადაქცეული, სიყალბისათვის, მეკანშეობისა, ქრთამის აღების ან ქრთამის მიცემისათვის და აგრეთვე სიძვის შუამდგომლობისათვის და ბარყვნილობის ხელის შეწყობისათვის (კანონ. კრებ. ტ. 15 სასს. სამ. დებ. გამ. 1909 წ., მუხ. 524—526 და 529), აგრეთვე ისეთ მოქმედებისათვის, რომლის მიზანიც იყო საკანონმდებლო დაწესებულების ან თვითმართველობის ორგანოთა არჩევნების თავისუფლებისა და სისწორის დარღვევა,— სამი წლის გასვლამდე დღიდან სასჯელის მოხდისა;

3) ვერშემძლე მოვალე, რომელიც ძალაში შესულ სასამართლოს განაჩენით ბოროტ-განზრახულ ვერშემძლედ იქნება გამოცხადებული,—სამი წლის გასვლამდე დღიდან გამოცხადებისა.

6. ხმოსნად და მის კანდიდატად შეიძლება არჩეულ იქნეს გარდა იმ პირისა, რომელსაც აქეს ხმის მიცემის უფლება, ისეთიც, რომელიც ქალაქში არ ცხოვრობს, არა აქეს ბინა, სამსხური ან სამუშაო (მუხ. 2). მაგრამ აკმაყოფილებს არჩევნებში მონაწილეობისათვის სხვა საპირო პირობას.

7. თვითეული ქალაქის მოსახლეობა შეადგენს ერთს საარჩევნო ოლქს, თუნდაც ეს ქალაქი განაწილებული იყოს, არჩევნების გასაადვილებლად რამდენსამე საარჩევნო უბნად.

8. საარჩევნო სიებს შეადგენს ქალაქის გამგეობა.

9. ქალაქის გამგეობის მიერ შედგენილი საარჩევნო სიები საყოველთაოდ გასახილველად გამოცხადებულ უნდა იქნეს იმ საუბლებთან, რომელიც უზრუნველჰყოფს მათი განხილვის საადვილეს.

10. ხუთი დღის განმავლობაში დღიდან სიების გამოცხადებისა, საყოველთაოდ განსახილველად ადგილობრივი ადმინისტრაციის უმაღლეს წარმომადგენელს შეუძლიან განაცხადოს პროტესტი, მხოლოდ ამომრჩევლებს შეუძლიანთ განაცხადონ სიების უსრულობა ან უსწორობა. ასეთი პროტესტი და სარჩელი უნდა წარედგინოს ქალაქის გამგეობას. დღის განმავლობაში და შედეგი გამოუცხადოს მოსჩივანს. თუ ამ ვადის განმავლობაში მოჩივანს შეეგვეს ვერ გამოუცხადებს ან უარს ეტყვის საჩივარზე მოჩივანს შეეძლიან პროტესტით ან საჩივრითვე მიმართოს სათანადო ინსტანციის ადმინისტრატიულ სასამართლოს, რომელიც ვალდებულია ხუთ დღეში განიხილოს ყველა საჩივარი. სასამართლოს გადაწყვეტილება სასრულეს უნდა იქნეს მოყვანილი, მაგრამ შეიძლება მისი განსაჩივრება უზენაეს სასამართლოში. ეს საჩივრები მიღებულ უნდა იქნეს განსახილველად მხოლოდ არჩევნების საზოგადოთ განსაჩივრების დროს ის წესით, რომელიც ნაჩვენებია ამ კანონის 32 მუხლში.

11. საარჩევნო სიები შესწორების შემდეგ, მე 8 მუხლში ნაჩვენები წესით არა უგვიანეს

ორი კვირისა არჩევნების დღემდე ხელმეორედ გამოქვეყნებულ უნდა იქნეს საყოველთაოდ განსახილველად.

12. ის პირი, რომელიც საარჩევნო სიაში შეტანილი არ იქნება ან არჩევნებზე მონაწილეობის უფლებას დაკარგავს არჩევნების დღემდე, არჩევნებში მონაწილეობას ვერ მიიღებს.

13. არჩევნები უნდა მოხდეს კვირა ან უქმე დღეს, ქალაქის საბჭოს გადაწყვეტილებით. თუ ქალაქი დაყოფილია რამდენსამე საარჩევნო უბნად, ყველა უბანში არჩევნები უნდა მოხდეს ერთსა და იმავე დროს. საარჩევნო კომისიები, არჩევნების დღეს მოქმედებენ დილის 9 საათიდან საღამოს 9 საათამდე. დღე, საათი და ადგილი არჩევნებისა ქალაქის მოურავმა არა უგვიანეს ორი კვირისა არჩევნების დღემდე უნდა გამოცხადოს საყოველთაოდ იმ საშუალებით, რომელსაც მიიღებს ქალაქის საბჭო.

14. არა უგვიანეს ათი დღისა, არჩევნებამდე ამომრჩეველს უფლება აქვთ წარუდგინონ ქალაქის მოურავს სიები იმ კანდიდატების, რომელთაც განუცხადებიან სურვილნი ეკენჭის ყრისა. რიცხვი კანდიდატებისა არ უნდა აღემატებოდეს ხმოსნების საერთო რიცხვს, რომელიც უნდა აირჩეულ იქნის ამა თუ იმ ქალაქში. იმ სიებში, სადაც ზედმეტი კანდიდატია ნაჩვენები, ბოლოში მოთავსებული კანდიდატები უნდა ამოიშალოს. სიები ხელი უნდა მოაწერის იმდენმა ამომრჩეველმა, რომ მათი რიცხვი ასარჩევ ხმოსნთა ნახევრის ნაკლები არ იყოს. თვითეულ ამომრჩეველს შეუძლიან ხელი მოაწეროს მხოლოდ კანდიდატების ერთს რომელსამე სიას. ყველა სია წარედგინება ქალაქის მოურავს, რომელიც დანომრავს მათ შემოსვლის რიგის მიხედვით და სიების წარმომადგენელთა სურვილისამებრ აღნიშნავს პარტიის ან ჯგუფის სახელსაც. ამნაირი სიები საყოველთაოდ გამოცხადდება შვიდის დღით ადრე არჩევნებამდე, რაც უნდა მოხდეს ქალაქის საბჭოს მიერ შემუშავებულის წესით.

15. ხმოსნთა არჩევნების მოსაწესრიგებლად უნდა შესდგეს ქალაქს საარჩევნო კომისია ქალაქის მოურავის თავჯდომარეობით. ამ კომიტეტში ქალაქის მოურავი მოიწვევს სამ პირს ამომრჩეველთაგან. თუ ვინაობათა, რომელიმე ჯგუფმა, რომელმაც ხმოსნთა კანდიდატებსა ნა წარადგინა, არ დასახელა ვინმე ფასსკეთრებული პირი საარჩევნო კომისიის წევრად, საარჩევნო კომისიაში შევა ის პირი, რომელსაც პირველად უწერია ხელი სიაზე.

16 თუ ქალაქი განაწილებულია რამდენსამე საარჩევნო უბნად, ქალაქს საარჩევნო კომისიის გარდა არსდება საუბნო საარჩევნო კომისიები. ქალაქის მოურავი თავჯდომარეობს ერთ ერთს ამნაირ კომისიაში თავისი სოფელსამბრ. დანარჩენს კომისიების თავჯდომარეებს ქალაქის მოურავი მოიწვევს ამომრჩეველთაგან, უბნის კომისიის თავჯდომარე ამ კომისიის წევრებად მოიწვევს სამ პირს. გარდა ამისა ხსენებულ კომისიაში თვითეულ ჯგუფს, რომელსაც წარმომდგენელი აქვს კანდიდატთა სია, შეუძლიან იყოლიოს ერთი თავისი წარმომადგენელი.

17. ყოველივე ამომრჩეველს პიროვნობა დადასტურებული უნდა იქნეს საარჩევნო ბარათით, რომელშიც უნდა აღნიშნულ იქნეს ამომრჩეველის სახელი, მამის სახელი, გვარი და არჩევნების ადგილი. ამნაირ ბარათს ყოველივე ამომრჩეველი მიიღებს ქალაქის გამგეობაში. საარჩევნო კომისიის თავჯდომარე შეიკითხავს არჩევნებს ჩამოაშორებს ის პირი, რომელსაც შეკრებილ ერთობათა მიხედვით ფიფლება არა აქვს არჩევნებში მონაწილეობის შესახებ. არჩევნებიდან წაკითხულ უნდა იქნეს მე-2.4 მუხლები. ამასთანავე ამომრჩეველს, უნდა განუმარტონ, რომ ის პირი, რომელიც ოქროსნოთ მიიღებს მონაწილეობას [illegible] ეკენჭი სისტემა სამი

18 არჩევნებში ყოველ თითო ხმა აქვს.

19. არჩევნები უნდა მოხდეს ფარულ ხმის მიცემით ე. ი. დახურული ბარათების საშუალებით თვითეულ მოქალაქეს შეუძლიან მისცეს ხმა მხოლოდ კანდიდატთა ერთ ერთს სიას.

20. საარჩევნო ბარათში ნაჩვენები უნდა იყოს ნომერი ხმოსანთა კანდიდატების სიისა, რომელსაც ამომრჩეველი ხმას აძლევს. ამომრჩეველი ბარათს ხასდებს სუფთა, ოფიციალური ერთფეროვანი ქაღალდის კუნჭრტში, რაზედაც ანაგებული ნიშანი არ უნდა იქნეს. კუნჭრტს ამაგრებს ქალაქის გამგეობა და თავისი ბეჭედი დასვამს. ამომრჩეველი ბარათს თვითონ ჩასდებს ბარათის კუნჭრტში, თვითონვე დაუბეჭდავს და კომისიის ხმოსნის ხელ ქვეშ ჩაბარებს დაწესებულ კონვერტს კომისიის თავჯდომარეს, რომელიც მის თვალწინ დებს ყუთში ჩაუშვებს ამ კონვერტს. კონვერტი, რომელიც არ დაკმაყოფილებს მოთხოვნილებას, აგრეთვე დასვრილი და შეაწორებული, ხმების დათვლის დროს ანგარიშში არ მიიღება.

21. არჩევნების დროს წესიერებისათვის თვალყურის დევნება ჰმართებს კომისიის თავმჯდომარეს, რომელიც მოვალეა ყური უგდოს, რომ შენობაში, სადაც დანიშნულია არჩევნები, მხოლოდ არჩევნების სწარმოებდეს და არავის უფლება არ მისცეს თავისუფლისა და წესიერი არჩევნების დარღვევისა და აგრეთვე ამაე შენობაში წინასწარი აგიტაციისა.

22. ბარათების მიკენის მერე დღეს, დანიშნულ საათზე უბნის ამომრჩეველი კომისიები, თუ არჩევნები სწარმოებდა უბნებში, იმ ამომრჩეველთა თანადასწრებით, რომელნიც გამოცხადდებიან, საჯარო სხდომაზე დასთვლიან ხმებს. შედეგი აღინიშნება ცალკე ფურცელზე, რომელიც ხელს მოაწერენ კომისიის თავმჯდომარე და წევრები და მაშინვე წარედგინება ქალაქის საარჩევნო კომისიას.

23. ქალაქის საარჩევნო კომისია შთელს საარჩევნო ოლქში არჩევნების გათავების მერე დღის, თუ ქალაქი საარჩევნო უბნებად არ დანაწილებულა, ან მერი დღის იმის შემდეგ, როცა წარედგინენ მას (ქალაქის საარჩევნო კომისიას. ოქრების საარჩევნო კომისიის საარჩევნო წარმოებას, დანიშნულ საათზე საჯარო სხდომის დროს დასთვლის ხმებს მოსულ ამომრჩეველთა თანადასწრებით და აღნიშნავს შედეგს (ალაგ ფურცელზე, რომელსაც ხელს მოაწერენ კომისიის თავმჯდომარე და წევრები.

24. საერთო რიცხვი ხმოსანთა, რომელიც არჩეული უნდა იქნეს მთელს საარჩევნო ოლქში, გამოწყდება პროპორციონალურად სიათა შორის თვითეულ მიერ მიღებულ ხმათა რაოდენობის მიხედვით.

25. თვითეულ სიის ხმოსანთა ხვედრი რიცხვის გამოსარკვევად ასარჩევ ხმოსანთა რიცხვი უნდა გამრავლდეს თვითეული სიისათვის მიცემულ ხმათა საერთო რიცხვზე (ალ-ალკე) და გაიყოს მთელ საარჩევნო ოლქში მიღებულ ხმათა რიცხვზე. მიღებული რიცხვი გვიჩვენებს ხმოსანთა რაოდენობას თვითეულ სიაზე. ხმოსნებად ჩაირიცხება თვითეული სიიდან რიგზე პირველიდან დაწყებული, იმდენი, რამდენიც გვიჩვენა გაყოფიდან მიღებულმა (ციფრმა. თუ ზემო ნაჩვენები გაყოფისაგან მიღებული მთელან რიცხვებს ნაწილადობენ ან ბმულად ნაწილადებს, რის გამო ხმოსნთა საჭირო რიცხვს დააკლდება ერთი ან რამდენიმე ხმოსანი, მაშინ მიღებული ნაწილადები ჩამოიწერება რიგზე შედარებით სიდიდის მიხედვით და დანარჩენი ხმოსნები განაწილდებიან იმ სიათა შორის, რომლებიც მიიღებენ ოდი

ს ნაწილადებს.

26. თუ კანდიდატთა ერთსა ან რამდენსამე სიაში, რიცხვი ამ კანდიდატებსა იქნება ნაკლები ხმოსნთა რიცხვის, რომელიც თანახმად ზემორე 25 მუხ. უნდა იყოს ამოღებული სათანადო სიებიდან, ხმოსნათ ამ შემთხვევაში ჩაირიცხება ყველა დასახელებული კანდიდატი, ხმოსნთა გაწერილობილი რიცხვი კი უნდა განაწილდეს დანარჩენ სიათა შორის. იმ წესით, როგორც ნაჩვენებია 25 მუხლში იმ გარეგვეგებით, რომ გასანაწილებელი ნაშთი ვამრავლებული იმ რიცხვზე, რომელიც მიეკუთვნოთა თანაბარ სიისათვის, გაიყოფა არა იმ ხმების რიცხვზე, რომელიც მიეკუთვნოთა ყველა წარდგენილი სიისათვის, არაფერ ხმლოდ ის ხმების რიცხვზე, რომელიც მიეკუთვნოთა იმ სიებისათვის, რომელთა შორის ხდება ხმების განაწილება.

27. როდესაც საერთო რიცხვი არჩეულ ხმოსანთა შესდგება და სიები დაიწერება, საარჩევნო კომისია დანარჩენ პირთა, რომელიც ირიცხებიან სიებში, მაგრამ არ მოქცეულან ხმოსნთა რიცხვში, ჩანაწერს კანდიდატებათ იმავე რიგით, როგორც ისინი ეწერენ სიაში.

28. საარჩევნო კომისიებში თავჯდომარეების მიერ ამომრჩეველთაგან თანეფული ფიფლენ ი აწარმოებენ საქმეს, რომელშიაც ჩაიწერება დრო კომისიათა სხდომის გახსნისა და დახურვისა, რიცხვი ამომრჩეველთა, რომელიც მონაწილეობა მიიღეს კენჭის ყრაში, ამომრჩეველთა განცხადებანი, თავჯდომარეთა განკარგულებანი და კომისიათა დადგენილებანი; არჩევნების დამთავრების შემდეგ ოქმები და საარჩევნო ფურცლები კომისიის საჯარო სხდომებზე წაკითხულ უნდა იქნეს და აგრეთვე ხელწერილი კომისიის თავჯდომარისა და წევრებისა და შემოწმებული მდგენის მიერ.

29. ის პირი, რომელიც შეიცდება დაარღვიოს თავისუფლება და სისწორე ხმოსნთა. არჩევნებისა დაისჯება 328¹—328² მუხ. სასჯ. დს (ბ. გრძ. 1912 წ.).

30. არჩევნების დამთავრების შემდეგ საარჩევნო კომისიები დახურება და მათი საარჩევნო წარმოება ყველა საბუთით ორი დღის განმავლობაში გაეგზავნება ადგილობრივი ადმინისტრაციის უმაღლეს წარმომადგენელს, რომელსაც შვიდ დღის განმავლობაში შეუძლიან გაასაჩიროს არჩევნები ადმინისტრატიულ სასამართლოს სათანადო ინსტანციაში.

31. არჩევნების გამო საჩივრები სამი დღის განმავლობაში არჩევნების გათავებიდან შეუძლიან აღძრას მხოლოდ იმ პირს, რომელსაც არჩევნებში მონაწილეობის უფლება აქვს. ასეთი საჩივრები უნდა შეტანილ იქნეს ადმინისტრატიულ სასამართლოს სათანადო ინსტანციაში.

32. პროკურესტებსა და საჩივრებს მე-30 და 31 მუხ. აღნიშნული ადმინისტრატიული სასამართლო განიხილავს 7 დღის განმავლობაში დღიდან საარჩევნო წარმოების მღებისა. თუ სასამართლომ სცნო მოლალანაო არჩევნების უკანონობა, გაუქმებს არჩევნებს. ქალაქის გამგეობა, მიიღებს რა სასამართლოს ამნაირ დადგენილებას—ერთი თვის განმავლობაში მოიმღებს ახალ არჩევნებს. უკეთუ სასამართლომ ზოგიერთი ხმოსანი სცნო უკანონოდ არჩეულად ქალაქის გამგეობა ამ პირთ გამორიცხავს და მათ მაგიერ ჩასწერს მორიგ კანდიდატებს, რომელნიც სიებში იქნებიან აღნიშნულნი. სასამართლოს ამნაირი გადაწყვეტილება უნდა ასრულდეს, თუმცა შესაძლებელია ისიც განსაჩივრებულ იქნეს სასამართლოს გადაწყვეტილების გამოცხადებიდან დღიდან ერთი თვის განმავლობაში უზენაეს სასამართლოში.

33. საარჩევნო წარმოების დასრულების შემდეგ ქალაქის გამგეობა შეადგენს უკანასკნელ სიას ხმოსნებისას და კანდიდატებისას ამომრჩეველთა მიერ წარმოდგენილ თვითეული სიის მიხედვით. ხმოსანთა და კანდიდატთა სიები გამოცხადდება ოფიციალურ გაზეთში ან საჯაროდ გამოქვეყნდება ქალაქის საბჭოს მიერ შემუშავებულის საშუალებით.

34. საარჩევნო წესების დაწერილებითი ზოგიერთი მხარე, რომელიც ვერ იქნა აღნიშნული ამ კანონში, განმარტება ცალკე დადგენილებით, რომელსაც გამოსცემს შინაგან საქმეთა მინისტრი.

35. უკეთუ უზენაესმა სასამართლომ გაუქმა არჩევნები ყველა ხმოსნისა, ახალი არჩევნები დაინიშნება ზემოაღნიშნული წესების ძალით. ამ (35) მუხლში ნაჩვენები წესით ამოარჩეული ქალაქის საბჭო ასრულებს თავის მოვალეობას იმ ხნის განმავლობაში, რომელიც ნაჩვენებია ამ კანონის პირველ მუხლში.

36. სანამ ახლად არჩეული ხმოსნები დაიწყებდნენ თანამდებობის ასრულებას ძველი ხმოსნები ალაგებზედ იქნებიან და მათი დადგენილებანი ძალაში რჩება.

37. უკეთუ უზენაესმა სასამართლომ უარყო ხმოსნების ერთი ნაწილი მათ ალაგს დაიჭერენ კანდიდატები წარმოდგენილის სიების მიხედვით.

1918 წ. დეკემბრის 17.

საქართველოს პარლამენტის
თავმჯდომარე ნ. ჩხეიძე.

საქართველოს რესპუბლიკის
მთავრობის თავმჯდომარე ნ. ჟორდანია.

ნუსხა

ქალაქთა საბჭოებში ასარჩევ ხმოსანთა რიცხვისა.

№№ რიგზედ.	ქალაქები.	საერთო რიცხვი ქალაქის საბჭოში ასარჩევ ხმოსანთა.	№№ რიგზედ.	ქალაქები.	საერთო რიცხვი ქალაქის საბჭოში ასარჩევ ხმოსანთა.
	ტფილისის გუბერნიისა:			**სოხუმის ოლქისა:**	
1	ტფილისი	90	1	სოხუმი	40
2	გორი	33	2	გუდაუთი	20
3	დუშეთი	20	3	ოჩამჩირე	20
4	სიღნაღი	30	4	გაგრა	20
5	თელავი	30		**სოჭის ოლქისა:**	
6	ხაშური	20			
7	ახალქალაქი	20	1	სოჭი	24
8	ახალციხე	36	2	ხოსტა	20
9	კოჯორი	20	3	ადლერი	20
10	სერამი	20		**ზაქათალის ოლქისა:**	
11	ზესტაფონი	20			
12	მანგლისი	20	1	ზაქათალა	20
13	ბორჯომი	20			
14	ამბასთუმანი	20			
	ქუთაისის გუბერნიისა:				
1	ქუთაისი	60			
2	ფოთი	31			
3	ოზურგეთი	20			
4	ზესტაფონი	20			
5	ლანჩხუთი	20			
6	ახალსენაკი	20			
7	სამტრედია	20			
8	ხონი	20			
9	ჭიათურა	20			
10	ზუგდიდი	20			
11	რედუტ-კალე (ყულევი)	20			
12	ონი	20			

1918 წ. დეკემბრის 17.

საქართველოს პარლამენტის თავმჯდომარე ნ. ჩხეიძე.

საქართველოს რესპუბლიკის მთავრობის თავმჯდომარე ნ. ჟორდანია.

გრძანება

ქ. ტფილისის და ოთხი მიდამოების და აგრეთვე ტფილისის, გორის და თელავის მაზრების ღენერალ-გუბერნატორისა.

21 ქრისტეშობისთვე, 1918 წ.

№ 1.

საქართველოს დემოკრატიული რესპუბლიკის მთავრობის ბრძანებით ამა წლის 20 ქრისტეშობისთვიდან მე დანიშნული ვარ ქალ. ტფილისის და მისი მიდამოების ღენერალ-გუბერნატორად და ვიჩენი ღენერალ-გუბერნატორად ტფილისის, გორის და თელავის მაზრებისა ყველა იმ უფლებებით, რომელნიც მინაბეჭდილი აქვს ამ უკანასკნელ თანამდებობათა.

ვაცხადებ ქალაქ ტფილისის მცხოვრებთა საყურადღებოდ, რომ ჩემ წინამოადგილე ღენერალ-მაიორ მაზნეშვილის მიერ გამოცემული ყველა საკანონებულო დადგენილებანი რჩება სრულ ძალაში.

ამასთანავე გაფრთხილებთ რომ ხსენებულ დადგენილებათა აუცილებლობა და აგრეთვე ყოველგვარი გამოსვლანი, ვის მხრივაც არ უნდა იყოს, რომელთაც მიზნად ექნებათ დაარღვიონ საზოგადოებრივი მეუფლობა და წესიერება ან გაავრცელოს ისეთი ხმები, რომელთაც შეაქმენ არეულ-დარეული მშვიდობიან მცხოვრებთა შორის დასაწყფსშივე ჩაქრობილი იქნება, ხოლო დამნაშავეებზე გავრცელდება სამხედრო დროის წესების მიხედვით უმაღლესი სასჯელი.

პირადი საჭიროებისათვის კერძო პირებს შეუძლიათ მინაბეჭდულ ყოველ დღე დილის 10—12 სათამდე საკუთარ კანცელარიაში (პეტრე დიდის ქუჩა № 8).

21 ქრისტეშობისთვე, 1918 წ.

№ 2.

დანიშნულ იქმნენ: ქ. ტფილისის გუბერნიის კომისარის განკარგულებაში მყოფი პოლკოვნიკი ხარაძე ჩემდამი რწმუნებულ საღენერალო-გუბერნატორის შტაბის უფროსად და ადიუტანტი ტფილისის გუბერნიის კომისარისა პორუჩიკი ჩაჩიბაია ამავე შტაბის ადიუტანტად.

№ 3.

სახლების ყველა პატრონები, აგრეთვე მოიჯარადრენი სასტუმროების, ავეჯიანი ბინების და ოთახების, საჯენიბოების, საჩაიების და მომსვლელთათვის მომზადებულ ოთახებიანი ყაბახანებისა, მოვალე არიან მომსვლელ-

ამასველ პირთა შესახებ ცნობები საჭირო იმუშავებთან ერთად იმავე დღეს წარადგინონ დგილობრივ კომისარიატში.

ამ საკადრეთა დადგენილების დამოკვეყნენ დასაჯენიან ადმინისტრატიული წესით დაპატიმრებით ერთ წელიწადს და ექვს თვემდე ანუ ფულით დაჯარიმებით 10,000 მანეთამდე.

22 დეკემბერი 1918 წ.

გენერალ-გუბერნატორი შ. მაღლაკელიძე.

არა ოფიციალური განყოფილება

მთავრობის წერა.

ტფილისი, 23 დეკემბერი.

საქართველოს წინაშედგენ სომხეთის მხრივ ხაზარ მოქმედების დაწყებისას, მთავრობის ორგანოებმა მიერ შემნეული იქნენ, რომ სომხები ყველგან საადგილო მოსახლეობის ახდენენ, რის გამოც ტფილისიდან და სომხეთიდან კი ჯარში გასაწვევ ახალგაზრდობას მრავლად გზავნიან სომხეთში.

თვალსაჩინოდ ეტყობა ეს ფაქტიკა, რომ ამაზე შეკრებ ხელმოდა არამიანელნი შეწონაში, საქართველოს სომხების ნაციონალურ საბჭოში და იმ ოთახებში, რომელიც ეკუთვნ სომხეთის დიპლომატიურ მისიას. მასთან ერთად მათი სალაშენო დამსახურენი იყვნენ დაშნაკიცუტუნის პარტიის თვალსაჩინო მოღვაწენი. 20 დეკემბრის ჩხრეკამ ეს გარემოება დადასტურა და აღნიშნულ შენობაში დაპატიმრეს სათადარიგო ოფიცრები და ჯარში გასაწვევი ახალგაზდები, რიცხვით 184 კაცი.

ამის მიხედვით ეტყობა მთავრობის წარმომადგენელთ: ის პირნი, რომელნიც სომხეთის რესპუბლიკის ქვეშევრდომნი არიან, გამოცხადებულ იქნენ სამხედრო ტყვეებად და გიგზავნონ ქ. ქუთაისში; დაშნაკიცუტუნის პარტიის ის აქტიური მოღვაწენი კი, რომელნიც ბელ ულოკინენ სომხეთში გასაგზავნ ჯარის შეკრებას, დაპატიმრებულ იქნენ საერთო წესით. ხსენებული დადგენილება ბორცელდება.

საქართველოს დასასვენად

მეორეარია დამსმარე კომიტეტში.

კვირის საღამოს 5 საათზე, კოშიტეტის ბინაზე შეკდა კრება. არჩეულ იქნენ პრეზიდიუმი: თამაზდომარეთ ქ-ნი ნ. გაბაშვილისა, თავმჯდომარეს ამხანაგებათ-ელ. ელიავასი და მ. რამიშვილისა, ბაზრიანდრათ ქ-ნი გვიზაკაი და ნ. მაჭავარიანი, მდივნათ ქ. შარაშიძე. კრებაზე გამოცხადდნ-ნ წარმომადგენელნი-ქალთა საზოგადოებისა, მასწავლებელ ქალთა ჯგუფისა, ფოსტა-ტელეგრ. მოსამსახურე ქალთა საზოგადოებისა და სახელმწიფო უნივერსიტეტის მსმენელ ქალთა ჯგუფისა. მათ სურვილი გამოსთქვეს შეეურთდნ-ნ დამმარე კომიტეტს, იყოლონ თავიანთი წარმომადგენელნი კომიტეტის პრეზიდიუმში; შეიმუშავონ პრეზიდიუმთან ერთად სამოქმედო გეგმა და გაანაწილონ სამუშაო გაერთიანებულ საზოგადოების წევრთა შორის. დამმარე კომიტეტი სრული თანაგრძნობით შეეგება ამ გადაწყვეტილებას.

ქუთაისში.

ერობის დადგენილება.

ქუთ. მაზრის ერობის გამგეობამ დაადგინა მიიღოს ენერგიული მონაწილეობა მობილიზაციის საქმეში და ამ მიზნით დაგზავნოს თავის წარმომადგენელნი პროვინციებში.

ხახალხო გვარდიის შეგების დადგენილება.

ვინაიდან საქარ. რესპუბლიკას ამ ჟამად ყავს ორი მთავარი ორგანიზაცია, სამხედრო ორგანიზაცია და სახალხო გვარდია, რომელნიც თავის გარეშემო ყარიან შეიარაღებულ ძალებს, ამიტომ კერძო პირებს აეკრძალა ცალკე რაზმის შედგენა,

სახალხო გვარდია.

პროვინციაზა სახ. გვარდიის შტაბები უკვე შეუდგენ მზადებას. ზოგიერთმა შტაბმა უკვე გაგზავნა თავისი ზოგიერთი ნაწილი.

დეზერტირაციები.

გუშინწინ ქალაქში გაიმართა დიდი დემონსტრაცია. დემოსტრაციის „წინ უძღოდა მუსიკა. დემოსტრაცია ესტაფრა მეუბათა საბჭოს, სადაც სიტყვა წარმოთქვა ამხ. გ. ფალავამ და ვ. სხირტლაძემ. შემდეგ დემონსტ. გაემართა სოც.-დემ. კომიტეტისკენ, სადაც ამხ. ნ. ჭეიშვილიძემ წარმოთქვა სიტყვა; აქედან დემონსტრაცია გაემართა ბალაბანის ქუჩისაკენ.

საქართველოს მოსავარი უსაგის ცნობა.

22 დეკემბერი

ღამე ფრონტზე მშვიდობიანნი ჩატარდა. დღით ხანგამოშვებით სროლა იყო.

ბრძოლა სადახლოსთან

ტფილისი, 23 დეკემბერი. გუშინ სადახლოსთან მოიელი ფიო ბ განმავლობაში ძლიერი ბრძოლა იყო. მტრის ძლიერი ძალა შეტევას აწარმოებს. სადახლოსთან შემოტევის დროს სოფელ შულავერის მცხოვრებლებმა გაიფიუეს ტელეგრაფი და რკინის გზა, რამოდენიმე ადგილას. ბრძოლა გრძელდება. შეიეტულია სათანადო ზომები.

ელლინია ზარეშმადგენლეს

ალ. მიხაილიდის სიტყვა

(წარმოთქმული დეკემბრის 17-ის სხდომაზე).

მოქალაქენო! საქართველოს დემოკრატიულ რესპუბლიკის ელლინთა პირველ დამფუძნებელ ყრილობის მიერ მე გახლავართ ერთხმად არჩეული ამ უსაფლეს დაწესებულების დეპუტატთა რიცხვში, და, როგორც წარმომადგენელი მრავალ ათასეულ ელლინთა ვრაცხ ჩემს მოვალეობად, ამ ისტორიულ მომენტში, გაგაცნოთ თქვენ ის სულიერი განწყობილება რომელსაც განიცდიან ბერძნები ამ საკითხის გამო, რომელსაც ამ ჟამად ჩვენ ვარჩევთ, და რომელიც ასე მოულოდნელად წამოაყენა ცხოვრებაში საქართველოს ეროვ. ტერმა.

რასაკვირველია, ყველასათვის ცხადია, რომ საქმის კეთილად წარმართება დამოკიდებულია იმაზედაც, თუ როგორ უყურებენ ამ საკითხს საქართველოში მოსახლე ერები, ამიტომ მთავრობისათვის მნიშვნელობა აქვს რესპუბლიკას ყველა მოქალაქეთა აზრის მოსმენას, რათა ამის და მიხედვით მან საიმედო და ერთგულ ზურგით უზრუნველყოფილმა გამოიყენოს თავისი სამხედრო ძალები.

ბერძნების სულიერ მდგომარეობის და ამ მომენტთან დამოკიდებულების გამოსარკვევად საკმაოა ოდნავ წარსულის იმ ბნელ ფარდის აწევა და ერთის წუთით გონების თვალით გადახედვა იმ ეკლიან გზაზე, რომელიც განელო ამ ხალხმა აღმოსავლეთ დისპოტიზმის ბორკილებში, ფაშების და ხანების სრულ თვითნებობის მეფობის დროს.

წარსულ საუკუნის დასაწყისს, მას შემდეგ, რაც საქართველო გადავიდა რუსეთის მფარველობაში, საქართველოს თანამედროვე ელლინთა წინაპარნი გამოექცნენ თავიანთ ტირანებს და დასახლდნენ კავკასიაში.

ცხოვრების ახალ პირობებში ელლინთა მდგომარეობა რასაკვირველია გაუმჯობესდა, მაგრამ ეხლანდელ თვალსაზრისით რომ შეეხედოთ, გაუმჯობესდა იმდენად, რამდენადაც მრავალი სინათლე სჯობს წყვდიადს, შინაური წესით დაპატიმრება, ციხეს და გერის მდგომარეობა—მონის მდგომარეობას.

მხოლოდ ეხლა, როდესაც ქსოფელი ომმა და რევოლიუციამ წინ წამოსწიეს დესპოტიზმის და მეფის აბსოლიტიზმის დრო მოქმედ ნაშთების მაგიერ ყველა ქვეყნის დემოკრატია,—საქართველოს ნორჩ დემოკრატიულ რესპუბლიკის ელლინებმა კვლავ მიიღეს დიდებინი დაკარგული სრულ უფლებანი მოქალაქეთა და ერთად ყველანი საშუშაოს ნამდვილ შვილების (და არა გერების) უფლებანი.

თავისუფლების მოყვარული, ლოიალური, დემოკრატიული და გრძნობიარე ელლინნი საესებით აფასებენ თავიანთ ეხლანდელ მდგომაგ ეობას.

მაგრამ იმ დროს, როდესაც წითლდება საქართველოს თავზე ფიდიზნის ნანატრი პოლიტიკურ სრულფუფლებიანობის ცისკარი,—ეხ ამ დროს მოფლოდნელად სდგება შემენტი მძიმე, შემენტი ისტორიული. იმ დროს, როდესაც ყველა განსაცლეტელ საბელშეფოთა ერეკნის საერთო ძალლონით დიდ მსოფლიო ომის ცეცხლს, კაცობრიობის ამ უზარმაზარ საფაბრს ბოლო ეღება, და მის ისტორიის უკანასკნელ ფურცელზე ახატება ოთ-ქმელ ტანჯულ და დაჩაცულ კაცობრიობისათვის სიტყვა „დასასრული“, აბ სწორედ ამ დროს ვიღაც მოლალატის ძმის თმილ სისხლით გასერილი ხელით, იწყება ახალი სისხლიანი სტრიქონი საზინელ წიგნის და ცეცხლოვან ასოებით იწერება სიტყვები: „ძმათა შორის სისხლის მღვრელი ომი“. როგორც შეეტყვეთ მთავრობის თავმჯდომარის სადეკლარაციო სიტყვეთ, მან მიერ ამოწურულ იქმნა ყველა ზომები, რათა დიპლომატიურ გზით დათავებულიყო ატეხილი კონფლიქტი, და ეხლა ჩვენ ვსდგავართ უკვე ომხდარ საშუშაოთა ფაქტის წინაშე.

ცხრერმა მტერმა ვერაგულად ჩაგვცხო ჩვენ მახვილი. ორიგე ქრისტიანი ერი, რომელთაც მთელ საუკუნეობით მეგობრულად უცხოვრნიათ ერთი ერთმანეთში, ჩაერეკეთ სისხლიან ომში. დაჩარ ფაშმ! და ეხლა, როდესაც მთელი ქართველი ერი, მათ დეპუტატების სახით, როგორც ერთი კაცი, ავიწყუბერა თავის კლასიურ და პარტიულ ბრძოლას, მტკიცედ და გაბედულად დგება ბალიარიოთ ხელში თავის სამშობლოს მოლიანობის და დამოუკიდებლობის დასაცავად,—საქართველოს დემოკრატიულ რესპუბლიკის ელლინები უცხადებენ ქართველ ერს სრულ სოლიდარობას საერთო სამშობლოს მთლიანობის და დამოუკიდებლობის დაცვაში. საქართველოს დემ. რესპუბლიკის ყველა ელლინები არა შიშით, არაშიდ სინდისის ზე გავლენით ხელიხელ ჩაკიდებულნი მხარში ამოდგებიან მომბე ქარ ეელ ერს ამ მტრის წინააღმდეგ საბრძოლველად, რომელიც ძარს უთხრის საქართველოს ახალ-მწიფოებრივ წყობილების დემოკრატიულ საფუძველს, მაშინ როდესაც ეს საფუძველი უალრესად შეეფერება ელლინთა სულს და მათ სულიერ განწყობილებას.

დიახ! მრავალ ათასეული ელლინი, რომელიც ისტორიულად შეკავშირებულია საქართველოსთან კულტურით და სარწმენოებით, მზადაა, არა მარტო ქონებით, არამედ თავის სიცოცხლით, დაიცვას საშუშაოლო ეროვ ტერისაგან, რომელმაც გაბედა საქართველოს დემოკრატიულ რესპუბლიკის თავისუფლებისა და დამოუკიდებლობის წინააღმდეგ გალაშქრება. (ტაში).

საქართველოს პარლამენტი.

(მე-74 კრება)

სამშაბათს, 1918 წ. დეკემბრის 24-ს.

დღიური წესრიგი:

1. კანონ-პროექტი სამოქალაქო უმმე დღეებისა.
ბომბსენებელია თ. კიკვაძე.
3. პროექტი საქართველოს რესპუბლიკის საეროვნო ლერბისა.
2. პროექტი საბაჟო უწყების დროშისა.
4. სახელმწიფო კონტროლიორის ამხანაგის არჩევა.

ძეგვის ხიდის აფეთქების საქმე

მედეგანონე ა. ნაჩალჯიანი, ბრალდებულ კრუნლანელის მხრივ: კაზახანი ვ. ბიკარტიანი, ამხანაგი კაზახანისა, სულ 29 მოწმე. წაკითხულ იქმნა სამ გამოცხადებულ მოწმეებისა. მოწმეებიდან არ გამოცხადნენ ბრალდებელ-ნი ბეგრე მოწმენი ე. ვ. ბაუმანი და დამცველთა მხრივ მოწმეები: პოლკ. რ. ბ. ბოიაროგლო, საფიო ტერ აბრამოვი, ს. ი. ტერ სიმონიანცი, ალ. კუნუშვილი და ბიკიტრიჩ.

დამცველები მოითხოვენ საქმის გადადებას მოწმეთა გამოუცხადებლობის გამო. ბრალდებული წინააღმდეგია ამისა.

სასამართლო გადის საათბარაოთ. ნახევარ საათის შემდეგ სასამართლო კვლავ განაგრძობს საქმის განხილვას და დამცველთა მოთხოვნას უარსა ჭყოფს, ვინაიდან იმ მოწმეთა ჩვენება, რომელნიც არ გამოცხადდენ საქმისთვის მნიშვნელოვან მასალას არ წარმოადგენს.

სასამართლო იწყებს საქმის განხილვას. თავმჯდომარე კიბუსულობს საბრალდებლო ოქმს, რომელიდანაც სჩანს, რომ სამთავე დამნაშაეეს ბრალი ედებათ ხიდის აფეთქებაში მოძრაობის მოსასპობათ. ხიდო ბრალდებულ კუნარიანეცს შეიარაღებული წინააღმდეგობა სამაზრო დამინისტრაციის და სამხედრო ძალთა წინაშე. საბრალდებელო ოქმს შემდეგ ნომერში მოვიყანთ დაწერილებით.

საბარალდებელო ოქმი.

აფეთქება.

1918 წ. 1 ნოემბერს, დილის 4½ საათზე საქართველოს რკინის გზების ბათუმის ლინდაგზე, მე-262 ვერსზე, სად. ქსანის ახლო სადარაჯოში მყოფ რკინის გზათა მუშების არტელის მამასახლისს იოსებ ცაგურიას და ვეგეითა ჯარის კაცთ პირველ ქარაფული რაზმისა ტერენტი და ოიკაძე შუაკიძეს და მიხეილ ტყემალაძეს, რომელნიც შეადგენენ „ძეგვის“ ანუ „ყვარელის“ ხიდის სარკინიგზო სადარაჯო რაზმს, 30 ნაბიჯით დაშორებულნი ამ სადარაჯოდან, ძილის დროს უცბათ წამოშალა ძლიერმა რაღაც ხმამ, რომელიც ოთხჯერ გამეორდა. ორი ძლიერიდ ზედი-ზედ, ორი კი დრო გაჩუმებით.

გავიდა ასე ნახევარი საათი, მაგრამ შეშინებულნი დარაჯნი და მამასახლისი ცაგურია ვერ მეფიდენენ სადარაჯოდან გამოსვლას, ვიდრე აფეთქებულ ალაგას არ შოცვიდენ, ამ ხიდიდან ნახევარ ვერსის მანძილზე ზეიბარე, სოფ. ძეგვის გლეხები ბ ზისა და ხიდის დარაჯები დიმიტრი ფეიქრიშვილსა და მიხეილ დურგლიშვილთან ერთად. უკანასკნელი იმ ღამეს იყო მორიგეი ნაცელათ უეცრივ გარდაცვლილ თვის ამხანაგ ილარიონ მეფრიკელაძისა, ამ ხიდის ყოფილ დარაჯისა. ხიდის აფეთქების ადგილ დურგლიშვილია და ფეიქრიშვილიე იმყოფებოდნენ თავიანთი სადარაჯოში მეფრიკელიძის გვიმთან.

როცა მამასახლისი ცაგურია, ფარნის სინათლეზე დარწმუნდა, რომ აფეთქებთნი დაზიანებულია ძეგვის ხიდი, აცნობა ეს ამბავი გზის მე-47 ნაწილის ოსტატ ივანე საყვარელიძეს, რომელიც 2½ ვერსის მანძილზე სცხოვრობს ამ ხიდიდან დაშორებული რკინის გზის სადგურ „ქსანზე“.

საყვარელიძე ფიცხლავ გაჩნდა დრეზინით ამ ალაგზე, დაათვალიერა ამ სოფელიდანან და რკინის გზის ლიანდაგის მსახურთან ერთად ხიდიცა და მის ახლო მიდამეც. მანგამოარკვია, რომ ხიდი დაზიანებულია ადეთქებთ ნაღმის პატრონებით სხვა და სხვა ადგილას და ხიდს ქვეშაც „ტტფილისის მხრივ“ მარჯვენა ნაპრას ოთხი კალეთი ცარიელ ბოლოლო, ბიკფერდის კანაფის ეარგელით და ტყმირით ნაფები, ქალალდების ნაგლეჯები, თეთრი პოლის ნატეხები, პაპიროსის ნამწვავები, წვეშწუმა გაფანტული და ფეხის ნავალი ჩიქმის ან კალოშის, გარდა ამისა ხიდის ძირის ნაწილში აღმოჩნდა ბოროტმოქმედთაგან დარჩენილი მოსაკეცი ადელი და რამდენიმე ხის ფიცარები სახაბაგის მზადავისანი, ხოლო ერთმა იქ დაშსწრემ ინა-

**ბერ ბ. ბ. ბ.

ვა ამ ფილრების ძირას კომპოსტრი გაკეთებული ბილეთი მეორე კლასისა № 9121, 1918 წ. 31 ოქტომბრის თარიღით ტფილისიდან ქსანამდე მატარებელ № 3 ში. ეს მატარებელი, როგორც გამოირკვა, ტფილისიდან გავიდა 31 ოქტომბერს სადილის 10 საათზე და 30 წუთზე და გაიარა ამ ადგილების ალაგთან მდებარე მახლობელი ბაქანი „შიო მღვიმისა", სადაც იგი არ შეჩერებული დაახლოებით ღამის 12 საათზე, მაგრამ გზის დარაჯის ნიკოლოზ ეფიკოშვილის სიტყვით, მას შეუნიშნავს, თუ როგორ ჩამომხტარან ამ ბაქანიან რამდენიმე პირი, როცა მატარებელს სიარულისთვის შეწყვეტა.

ამავე დღეში 1 ნოემბერს საგამოძიებელმა გამოკვლევა მოიხდარა გზის ნაწილის უფროსის თანაშემწის ინ. ლეხვიცკის მონაწილეობით, როგორც ეს ეჩვენერა. გამოძიებაში მონაწილეობა მიუღია აგრეთვე ასაფეთქებელ ნივთიერებათა ექსპერტს პოლკ. ეფერტს. ამ ორივე ექსპერტთა დასკვნით ეს ხიდი, რომელიც ბათუმის ლინდაგზე ერთ უმნიშვნელოვან ხიდათ უნდა ჩითვალოს და რომელიც კონსტრუქციის სირთულეით დიდ სტრატეგიულ მნიშვნელობას წარმოადგენდა, საგრძნობლათ დაზიანებულ იქმნა, რის გამო, როგორც საქონლის, ისე სამგზავრო პირდაპირი მიმოსვლა შეუძლებელი გახდა და რომ ეს აფეთქება მოღიანათ განხორციელებულიყო და ხიდი ჩაწოლილიყო, მაშინ მოძრაობის აღდგენას მოუნდებოდა კარგა დიდი ხანი.

საზოგადო მიმოხილვა ასაფეთქებელ ნივთიერებათა, როგორც უკვე აფეთქებულ, ისე აუფეთქარისა, იმ დასკვნას იძლევა, რომ ყველაფერი ასაფეთქებლათ წინასწარ იყო სათუთათ გამზადებული სხვადან და შემდეგ ისე ამ სახით იყო ჩატანილი აფეთქების ალაგას, სადაც ამ ნივთიერებათა მისაწყობათ ხიდზე დასჭირდებოდა არა უმეტეს 30 წუთისა და ეს მუშაობაც სიბნელეშიაც შეიძლებოდა ეწარმოებინათ. აფეთქებაც შეიძლოთ მოეწყოთ 4 კაცს. აგრეთვე ეტყობა, რომ მათ არ ჰქონიათ საკმაო დიდი ასაფეთქებელი ნივთიერება, რადგანაც ფუთს ან ფუთ ნახევარ ნღმს პირდაპირ ხიდზე დადებულს უფრო ნაყოფიერი შედეგი ექნებოდა და ნამდვილ მიზნს მიაღწევდა. იმ ნამუშევართა მიხედვით, რომელნიც უწარმოებიათ მათ ამ ხიდზე ეტყობათ, რომ ამ პირთ მართალია არ გაუღლათ სიხიდრო საპიროთა სკოლა, მაგრამ მაინც კარგა სცოდნიათ რკინის გზების ხიდების აფეთქების ხერხები და ყველა ზომები მიღებიათ, რომ ნამდვილი აფეთქება მოეხდინათ.

იმავე დღეს 1 ნოემბერს ნაშუადღევის 4 ს. ს. ქ. ეგვის მცხოვრებმა ივ. სუხიაშვილმა, ტყეთ მიმავალმა შენიშნა 2 კაცი, რომელთაგანაც პირველი შეეკითხა მას სათ მიდის გზა კავკავისკენ, რადგან მათ გზა დაებნათ. სუხიაშვილმა, რომელმაც უკვე იცოდა, რომ აფეთქების ალაგის ბოსტანი მთავრობა მილიცია და საგანგებო რაზმი ეძებენ ამ მიდამოებში ბოროტ მოქმედნი, ფიცხლავ აცნობა ამ საეჭვო პირებზე სოფლის კომისარს.

2 ნოემბერს, დილით ს. დიღმის მცხოვრებლებს გ. მზარეულიშვილს და ნ. ლასხურაშვილს, რომელთაც სხვა მცხოვრებთან ერთათ ბიიღეს მონაწილეობა ბოროტ მოქმედთა დევნაში, შეენიშნათ ერთ ერთ მთის ფერდობზე ორი საეჭვო კაცი და გაეჩერებინენ. ერთმათგანს, სომეხს, უთქვამს: „რა შენი საქმეაო" და რეგოლვერით დამუქრებია, ტ მოკვლაც დაუპირებია. მას დაუწყია სროლა „მაუზერიდან" და მიმალულა ამხანაგთან ერთათ. მიუხედავათ იმისა, რომ მზარეულიშვილს და ლასხურაშვილსაც სროლითვე, უპასუხნიათ.

ამ ცნობის შენიდგე ტფილისიდან საგანგებო რაზმის უფროსის თანაშემწე ალ. პაჩეფია ეტლით გამგზავრებულა ტფ. მაზრის კომისარ გომაძართან ერთათ ბოროტ მომქმედთა საძიებლათ. დილის 6—7 საათამდე ს. დიღმისთან მაღლოროში ფცნობი პირი, რომელმაც ჩვენების ჩამორთმეის დროს თავი გრიგოლ ლონგინოზის ძე შორშინათ აღიარა და ჩვენებაც აერია, ხან იძიხდა, რომ იგი გაეკურდეს, ხან ამბობდა, რომ იგი ბეგობრებმა დაავიარეს და ქალაქ გარეთ გამოიტაცეს უგრძნობლათ, გაეკურდეს და გაუშვეს. იგი დაამატებრეს და მიიყვანეს დიღმაში ჩვენების ჩამოსართმევათ, ბაგრამ ამ დროს გაისმა სროლის ხმა. აღმოჩნდა, რომ ზემო აღნიშნული მზარეულიშვილი და ლასხურაშვილი აწარმოებდენ სროლას მეიღეოფერებთან და სოფლის დარაჯებთან ერთათ, ვინაიდან მათ კვლავ შეენიშნათ „თეთრ გიორგის" მთაზე ისევ ის პირი, რომელიც რეგოლვერიდან ესროდა მათ. მას დაჯდენენ კვლ და კვლ და ხევში ალაგ შემოარტყეს და შეიპყრეს. იგი ხელში დაჭერილი იყო, რის შემდეგ რეგოლვერი გავარდნოდა ხელიდან, შეპყრობილი აღმოჩნდა ტფილისში მცხოვრები ყოფილი უფროსი დარაჯი „დაშნაკცუტუნის" პარტიის მიუროსი და წევრი ამ პარტიისა პროფესიით ზეინკალი, მიხეილ სტეფანეს ძე კიუჩარიანი, რომელმაც საგანგებო რაზმის უფროსის თანაშემწეს პპ. პაჩეულის შეკითხვაზე განაცხადა, რომ ამოვიდა ტფილისიდან მცხეთის ცხენების და სხვა სანოვაგის ხასყიდლათ და გზა აერია, გამოვიდა დიღმს, სადაც მას აუტყვეს სროლა და მანაც უპასუხა სროლითვე. შემდეგ გიმოკითხეს დროს შორშინის ვეარით დასახელებულმა ფარი განაცხადა კიუჩარიანეს არ ვიცნობო. კიუჩარიანეკ კი ამტკიცებდა ერთათ მოვედით ტფილისიდანო სანოვაგისთვის და ეგი ნუმი ამხანაგიაო. გაიხრეკეს დროს მათ აღმოაჩნდათ: შორშინის პასპორტი მიცემული ვეგ. კომისრის და მიღეციის უფროსის მიერ, ლოცვანი სოხუმი ენაზე, 400 მან. მეტი ფულათ, სია რამდენიმე სადგურისა ბათუმის მისართულებით და 5 ზეთის წმალით ლუკ ყვითელ ფერის ლაქებით გაუშეყიანებული ცხვირსხეიცი, ხოლო კიუჩარიანეკს რულეტკა, სანთლის ნაბეწვი, ლაქის ნაეერი, რეგოლვერი „ბიუზერისა" 18 პატრონით, კოლოფი ცინკის მაზით, გიორგანკაძე ხიზნალაა, ფულათ 117 მ. 75 კ. ტ ფაფაზნი შენახული ანგარიშნი სომეხთა უტტერ-ოფიცერთა სკოლისა 250 მან. მიღებაზე ცხენების დაქეფვაში.

როცა შორშინის გვარად წოდებული პირი წარუდგენა გამოძიების დროს ხიდის დარაჯს მ. დურგლიშვილს მან დაამოწმა, რომ ორი კვირის წინათ ხიდის აფეთქებამდე ეს კაცი ამ ხიდზე დადიოდა და ხიდს ყურადღებით ათვალიერებდაო. გამოძიებითვე დამტკიცდა, რომ შორშინი წყალში ყოფილა დასველებული, როგორც ფეხსაც�sდი, ისე შარვლით და ორსავე ხელ-ფეხზე მრავალი ნაკაწრი და ნაკეკნი აღმოაჩნდა, რაც მოწმობს, რომ „მას ასაფეთქებელ ნივთიერებიდან აქვს დაშვებული ეს ადგილები. შორშინის ბინის გაჩხრეკის დროს, ტ.ტ.ლისში პატრონგრადის ქუჩაზე № 6 ეკიმ ხელეოსნოს სახლში, რომელიც ეკიმს დაუფლია კაი ნაცხობ ქალ როზანა ნიკიტის ასულ ჩალხუშიანის თხოვნით, აღმოაჩინეს: 1) ცინკის კოლოფი 100 კაპსულით ნაღმის ასაფეთქებელთ, 2) ბიკფერდის კანაფის ნაპერი წუმწყლის თავებ მოკრული, 3) წიგნაკი „ასაფეთქებელი მუშაობანი", რომელიც შეიცავდა წესებს აფეთქების საქმის ეოწყობისას საერთოთ და ხიდებისას კერძოთ და ზედ წიგნის პატრონის გვარის წარწერით „პოდპაროჟნიკ ბატონოვი", 4) $1^1/_2$ გირვანქა დაბეეული მავთული, 5) ქაპიტან სოკოლოვის ხელწერილი „კაპიტან შმაგაილოვისაგან" 2.076 მან. მიღების თარიღბაზე, 6) ციხდვიის დუობიხდი ბუდეში, რომელის ძირსაც ეგო 2 თეთრი ზამბრის ნაპერი აფიცრის ხელთაბამანდან ზედწარწერით, ერთ ნაპერზე „შმაგაილოვ". 7) ორი წიგნი ინგლისურ ენის სახელძღვანელო. 8) კარდონის ფუტლიარში ჩადებულ ფოლთა წუმწუმით, 9) მიწერ-მოწერა როზანა ჩალხუშიანისასთან ანტამოურ ხასიათისა. ექსპერტზამ დაამტკიცა, რომ ყველა ის ნივთები აქ ჩამოთვლილი, რომელიც ასაფეთქებელ მასალას წარმოადგენს ძეგვის ხიდთან აღმოჩენილ მასალეს ნაპრება და მათი ნაწილებია ამ მასთან დიდი კავშირი აქვს. როცა დასახელებული გრ. ლეონტ. შორშინი უჩვენეს ბევრს პირადათ მცნობთ აღმოჩნდა, რომ იგი შორშინი კი არ ყოფილა გვარით, არამედ სამხედრო ინეენერი პოლკოვნიკი გეორგი ლეონიდის ძე შმაგაილოვი. საქმიდანაც აღმოჩნდა, რომ წინასწარ ჩვენების ჩამორთმევის დროს ხან ერთ ერთ ჩვენებაზე ხელი მოაწერა შმაგაილოს გვარით უცაბედათ. შემდეგ გამოძიებიდან აღმოჩნდა, რომ 1918 წ. ივნისში პოლკოვნიკ შმაგაილოვს მიუპართავს თოფის წმალის დაშზადებელ რუსეთის საზოგადოებისა ერთ ბაუმანისაგან თხოვნით ნაღმის მისაყიდვის შესახებ ასაფეთქებელ საშუშაოთა საწარმოებლათ სამხრეთ-ოსეთის გზაზე და ეს მოთხოვნა მას დაუკაყაფილა ბაუმანის დახმარებით საზოგადოება „ვინ-ვერმა" და ფულიც შმაგაილომ 51500 მანეთი გადასცა ბაუმანს სასტუმრო „ორიანტში", იმ ნომერში, რომელიც ცოლ-ქმარ ჩალხუშიანებს ეპირათ.

1918 წ. 29 ოქტომბერს ბაუმანთან მისულა სომეხი ქვეითი ჯარის კაცი, რომელიც ბაუმანმა ბოლოს მიამზგავსა ამ ქალის ჩალხუშიანის ქმარს რუბენ გრიგოლის ძე ჩალხუშიანს, კონტრ-მაძებარ ნაწილის პოდპორუჩიკს, ბოდმივ წევრს დაშნაკცუტუნის პარტიისა. მოსულმა სომხოა ბაუმანს 2 ფუთი ნაღმი, მაგრამ უარი მიიღო, ვინაიდან შესაფერი ნებართვა არ წარუდგინა, თუმცა ეს სომეხი დაფიქრებით ითხოვდა ნაღმს და არწმუნებდა რაც უნდა გამოიტანია ფასი, თუნდაც წინანდელზე მეტი „რამდენიც გნებავთ მიიღეთ, ოღონდ მომეცით ნაღმიო".

3 ნოემბერს საკეციონერო საზოგადოება „ვინერის" წარმომადგენელმა ისაკ ელებასკიმ თვის საწყობიდან ნაბუღლუში აღმოაჩინა ქურდობა სხვა და სხვა დროს ნაღმისა, სულ 3 ფუთი და 36 გირვ. ერთ ერთ ნაპერად კოლოფის სახურავის № 1451 გამოძიების დროს ძეგვის ხიდთან ნაპოვნ კოლოფის ნაჭერს შეეხაბეობდა და სწორეთ იმ ნომრისა იყო, ხოლო კენ. რუბენოს ცნობილ საქმის გამოძიების გაცნობის შემდეგ აღმოჩნდა, რომ დამნაშავეთა შორის პოლკ. შმაგაილოვის გვარიც ერია, რომელიც სამართალს გაექცა და ვერ იქმნა შეპყრობილი.

ამ დროზე საგანგებო რაზმმა გაჩხრიკა სასტუმრო „ორიანტში" ჩალხუშიანის ბინა № 48 და ჩხრეკის დროს ნომერში აღმოჩნდა მბოლოთ მეფულე რუბენ ჩალხუშიანისა როზანნა.

ამ ჩხრეკან არავითარი ეხნიშნელოვანი სიბეთი არ მისცა საგანგებო რაზმს, გარდა ინტიმურ წერილისა, მაგრამ ჩხრეკის დროს ხოტერი ვიღაცამ დაიკაკუნა და სუოდა როზანა ჩალხუშიანისთვის გადაეცა დახურული კონვეიტი უდიოსოთ.

ეს კონვეიტი ხელში ჩაუვარდა საგანგებო რაზმის წარმომადგენელთ და მის გახსნის შემდეგ მასში აღმოჩნდა წერილი დაწერილი ხასეკაო ფოთოლზე ქინაკურ. ფანქარით შემდეგი მიხაარსისა.

„დიაბა. 1) შეიძლება მოხვდა პასპორტი და ბაბასადაე საკეე მაშინ ცუდათ წავა (ტიუტუს). 2) იქ დარჩა წიგნაკი ბატინიანია „ასაფეთქებელი ეუმაობანი" ნახე ის და უთხარ, თუ ჩკითხონ ვინ მისცა მან ეს წიგნაკი უთხრას, რომ გუძირში დაეკარგა ან სადეე სხვა ალაგას. 3) ოსკას შეეხედეი: ანგარიში შეეხეკეია 250 ხიდი და 10 ათასი გიოვანქა ნეკეთ. შეიძლება ხათიდგენელნეს ან 5 ხიდ-ვილ გვარზე 5 ჩეისაზე. 4) შეიძლება მოაეოდეს ოოდ ვიხმე ძიანყიდეო ასე ოოდ, ოსკა თავა ხუ ოგდეეს საკმე გაკეთებულია".

ყურილი ეოძანი მეკაოოიილ იქმნა. იგი აღმოჩიხდა „დაშნაკიკეუტუხინ" პარტიის ეწვეო კეოძოთ კი ეკვეი ამ პარტიის ყოფილ ფოთელ ოიხმანა და ეჩინათ აწართოებდა პარტიულ ეწერილების მიწვდა-ეოწყდას-აკოფ აოუთიხიე ძე კიუოუხდიაკეი. ჩხოკეის დროს ანა ზედ აღმოაჩხდა 1200 ბან. ფული და ქალალდის ნაპერი ეაოწყერიი: სოფეა ნიკიტას ასული ტეო-ბარამეი. ოოზანა ნიკიტას ასული ჩალხეკანი. ოორიანტ № 48. ოეეოდ ეკეოი „კოლეტსა" 6 ბანკნოტი და ბილეთი თავის სახელზე მიეკემული სომეხთა ს. ოეკ. პაოტეის „დაეხაკეიუტეუხის" ძიერ.

კეეოუნლოიანეს ჩვეოყანი იგი ამ დღეს მოეულოდაკლათ ზეავდა სადილის 6½ ს. ეოეეხის ოოედაეხე თავეი ხაკეობ რუბენ ჩალხეეიანეს, ოოიეკლაეკ სთხოვა ეს ყეოილი, ოოილი ბიხაოაოეკ მან ან იკეს, ბიეეტანა თავის ცოლთან ოოზანასთან და ეზად დაეხადებული ეეეოილი გადასცა მას და ქალალდზე ეაეეყეო ოოი ადეოკეი თავის ცოლისა სასტეყოო „ოოიანტეი" და ინ სახელი საკა „ვიკტოოიიის" სასტეყმოოა. ეოოთ მინამართათან ოოოთ მან ვერ ბიაგეო, იგი ალოოოე ეისამართათან გაეემართა და № 48 დაეაკეუნა, მაგრამ ვიღაც ქალმა უპასუხა, ოოთ იგი იქ ეო ბისეკა საკა უსდოდ და ბემდეგ ბიისა დანანა № 48. დაეაკეუნა გაეოოვიდა ვიღაც ეფიცეეი, ოოიელსაც ეოოილი გადასცა. ეეკეეხდ ბიისა კი დაეაკეიოოოეეეეკ ოეკეხა. ექსპეოტეეხეთ კი დამტკიცდა, ოოთ ეეოილიკ და ბისსმართ ეაოწყეოიეი ბაოოთ ბიაბიის ნაპოკის ბეიდგეეხეკ და ინაეეი ეიიეეო ფანქაროთ აოიიან ბაეეეე